

A Development of Program and Effects of Program for Increasing Educational Provision Quality at Early Childhood Level of the Child Development Centers under Local Administrative Organization¹

Rungnapa Tangchitcharoenkhul²

Received: November 5, 2013

Accepted: March 26, 2013

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop program for increasing educational provision quality at early childhood level of the child development centers (CDC) under Local Administrative Organization; and 2) verify effectiveness of the developed program using latent growth curve model. The significant research finding showed that the component of the program for increasing educational provision quality at early childhood level of the CDC under LAO composed of foreward, program origin, program development guideline, purpose of the program, structure of the program, program plan, program activities organizing guidelines, program document and program evaluation. Program perspectives consisted of 5 components: 1) coherent and relevant (CR); 2) personalized and choiced (PC); 3) progressive and challenging (PC); 4) bliss, fun and contribution (BFC); and 5) breath and depth (BD) or inclusively = (CR- 2PC – BFC -BD). The main principle of the program administration employed the monitoring PDCA quality cycle, using the monitoring system of the self evaluation of the personel CDC based on their program implementation, and the empowerment. In addition, external monitoring and evaluation of assistant researchers in the area from employment, monitoring and evaluation to achieve the goals of the program, were done according to the developed indicators. The program evaluated from all stakeholders perceptively. (teachers, administrators and parents, perceptively), the evaluation from experiment The effectiveness study results of the developed program was evaluation by in-depth interviewing of the 3 stakeholders (teachers, administrators and parents) and experts found that all key informant groups indicated that the developed program was appropriated in contents of program, activities and duration of action. The effectiveness of study results of the developed program using latent growth curve model found that the growth of quality and administration of child development centers on indicators: the physical and movement development, cognitive development, emotional/psychological and social development, teacher quality and administration that all 5 models had changed increasing in linear growth model. The 3 times of growth rate analyses of quality and administration of child development centers indicators found that the growth rate of May to July 2011 ranged from 0.265- 0.418, and July to September 2011 ranged from 0.509 –0.681. The initial means ranged from 1.698 – 2.128, and the slope means ranged from 0.611 – 0.815. The 5 models fitted nicely to empirical data.

Keywords: Program, Educational provision quality, Early childhood level, Child development centers

¹ Research report was funded by National Research Council of Thailand (NRCT)

² Lecturer in Education Faculty, Suan Dusit Rajabhat University
e-mail: atrungnapa@yahoo.com. Tel.: 089-786-530

การพัฒนาโปรแกรมและผลการใช้โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹

รุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกุล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 2) ตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยศึกษาแนวโน้ม/พัฒนาการคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้คือ ผลการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย คำชี้แจง ความเป็นมา แนวทางการพัฒนาโปรแกรม วัตถุประสงค์ของโปรแกรม โครงสร้างของโปรแกรม แผนการดำเนินการตามโปรแกรม แนวทางการจัดกิจกรรมตามโปรแกรม เอกสารของโปรแกรม และแบบประเมินผลโปรแกรม โดยโปรแกรมมีการดำเนินการใน 5 ลักษณะคือ 1) เชื่อมโยงและตรงเหมาะสม (Coherent and Relevant: CR) 2) เฉพาะตัวและเลือกได้ (Personalized and Chociced: PC) 3) ก้าวหน้าและท้าทาย (Progressive and Challenging: PC) 4) สุข สนุก และเสริมสร้าง (Bliss, Fun and Contributing: BFC) และ 5) ความกว้างและความลึก (Breath and Depth: BD) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้หลักสำคัญในการดำเนินงานตามโปรแกรมใช้หลักวงจรคุณภาพ PDCA แบบมีการกำกับติดตามด้วยระบบการกำกับติดตาม คือ มีการประเมินตนเองของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการดำเนินการตามโปรแกรม และการเสริมพลังอำนาจร่วมกับการกำกับติดตามและประเมินภายนอกของคณะนักวิจัยในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินการตามโปรแกรมบรรลุเป้าหมายตามตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป ลักษณะของการประเมินโปรแกรมคือการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดจากผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้บริหาร โดยการประเมินจากการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ทดลองใช้โปรแกรม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ดูแลเด็ก กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่า โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในเรื่องเนื้อหาสาระของโปรแกรม กิจกรรมของโปรแกรม และระยะเวลาการดำเนินการ ส่วนผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมฯ ด้วยการวิเคราะห์พัฒนาการ/แนวโน้มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าโมเดลโค้งพัฒนาการตามตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม คุณภาพของผู้ดูแลเด็ก และด้านการบริหารจัดการทั้ง 5 โมเดล มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเชิงเส้นตรง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นอัตราการพัฒนาการ ทั้ง 3 ช่วงเวลา พบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัว ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 มีค่าตั้งแต่ 0.265-0.418 ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2554 มีค่าตั้งแต่ 0.509-0.681 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการวัดครั้งแรก (ML) มีค่าตั้งแต่ 1.698-2.128 และค่าเฉลี่ยของอัตราการเปลี่ยนแปลง (MS) มีค่าตั้งแต่ 0.611-0.815 ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ทั้ง 5 โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: โปรแกรม คุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

¹ งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

² อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต e-mail: atrungnapa@yahoo.com. Tel.: 089-786-530

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ได้มีการถ่ายโอนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ คือสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ (กรมการศาสนาเดิม) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม) และกระทรวงมหาดไทย คือ กรมการพัฒนาชุมชน โดยเริ่มถ่ายโอนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ด้วยข้อกำหนดตามกฎหมายดังกล่าว ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ต้องเข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างไรก็ตามแม้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความประจักษ์ชัดในภารกิจของการจัดการศึกษาปฐมวัย แต่องค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งยังขาดประสบการณ์ในการจัดการศึกษามาก่อน ทั้งความรู้ด้านบุคลากรและด้าน การจัดการทรัพยากรทำให้การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการไปโดยที่ยังไม่พร้อมสมบูรณ์

ความไม่สมบูรณ์ในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นได้จากงานวิจัยเชิงประเมิณรวม 4 เรื่อง คือ 1) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติการศึกษาด้านการบริหารจัดการที่สิ้นสุดเมื่อปีการศึกษา 2547 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งยังไม่มีความพร้อมที่จะรับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ประถมศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาได้ไม่สมบูรณ์ และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

รวมทั้งขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ บุคลากรและงบประมาณ ปัญหาสำคัญ คือ การขาดคุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก จิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก เช่น ให้เด็กเรียนโดยท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้การคิดตั้งแต่เด็กๆ 2) รายงานโครงการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544) พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกือบทุกแห่งยังไม่ได้จัดสื่อและวางแผนกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ต่างวัฒนธรรมต่างท้องถิ่น และระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาปฐมวัยยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าปานกลาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้โดยตรงของเด็ก และจากผลการสำรวจการจัดบริการการพัฒนาเด็กวัย 3-5 ปี พบว่ายังด้อยทั้งคุณภาพในด้านการบริหารและการจัดการ 3) จากการศึกษาความต้องการของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ชี้ให้เห็นว่าบุคลากรในองค์กรยังขาด และความต้องการความเข้าใจในด้านการจัดการ ศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นอย่างมาก และ 4) รายงานมาตรฐานและการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2551) พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สำรวจจำนวน รวม 10,687 ศูนย์ ยังไม่ได้มาตรฐานรวม 333 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 3.12

ผลการวิจัยเชิงประเมิณติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 เรื่อง ได้ผลสอดคล้องกันว่า การดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังด้อยคุณภาพ เนื่องจาก 1) บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีความรู้ความเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการศูนย์ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวางแผนกิจกรรมที่เอื้อต่อการ

เรียนรู้ต่างวัฒนธรรม ระดับท้องถิ่น และระดับนานาชาติ 2) บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความต้องการได้รับความรู้เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการดำเนินงานตามพันธกิจของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดแคลนทั้งวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากร และบุคลากรในการดำเนินงานบางส่วน

ผู้วิจัยในฐานะของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตซึ่งรับผิดชอบการผลิตครู สาขาการศึกษาปฐมวัยเห็นความจำเป็นเร่งด่วนของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัด 12 จังหวัด รวม 36 ศูนย์ เมื่อวันที่ 15 กันยายน ถึง 30 ตุลาคม เดือน พ.ศ. 2554 เพื่อสรุปสาเหตุที่มาของปัญหาโดยกำหนดประเด็นการสำรวจเป็น 3 ประเด็น คือ 1) วุฒิการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย 2) ระดับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็ก และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) ความพร้อมด้านทรัพยากรและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สำรวจส่วนใหญ่ (ร้อยละ 45.97) มีผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กที่ไม่ได้จบการศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง และไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็ก รวมทั้งไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนประเด็นความพร้อมด้านทรัพยากรและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีปัญหามากนัก เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทรัพยากรที่เพียงพอจากการที่ผู้ปกครองและคนในชุมชนที่พร้อมให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการสำรวจเบื้องต้นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยพัฒนาว่าการเพิ่มคุณภาพการจัด

การศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ควรทำโดยรีบด่วน คือการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กเล็กได้มีการพัฒนาทุกด้าน พัฒนาคุณภาพของผู้ทำหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก และพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควบคู่กันไปพร้อมกัน โดยเน้นความสำคัญของการมีผู้ปกครอง/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้วิจัยจึงตระหนักที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อช่วยทำให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

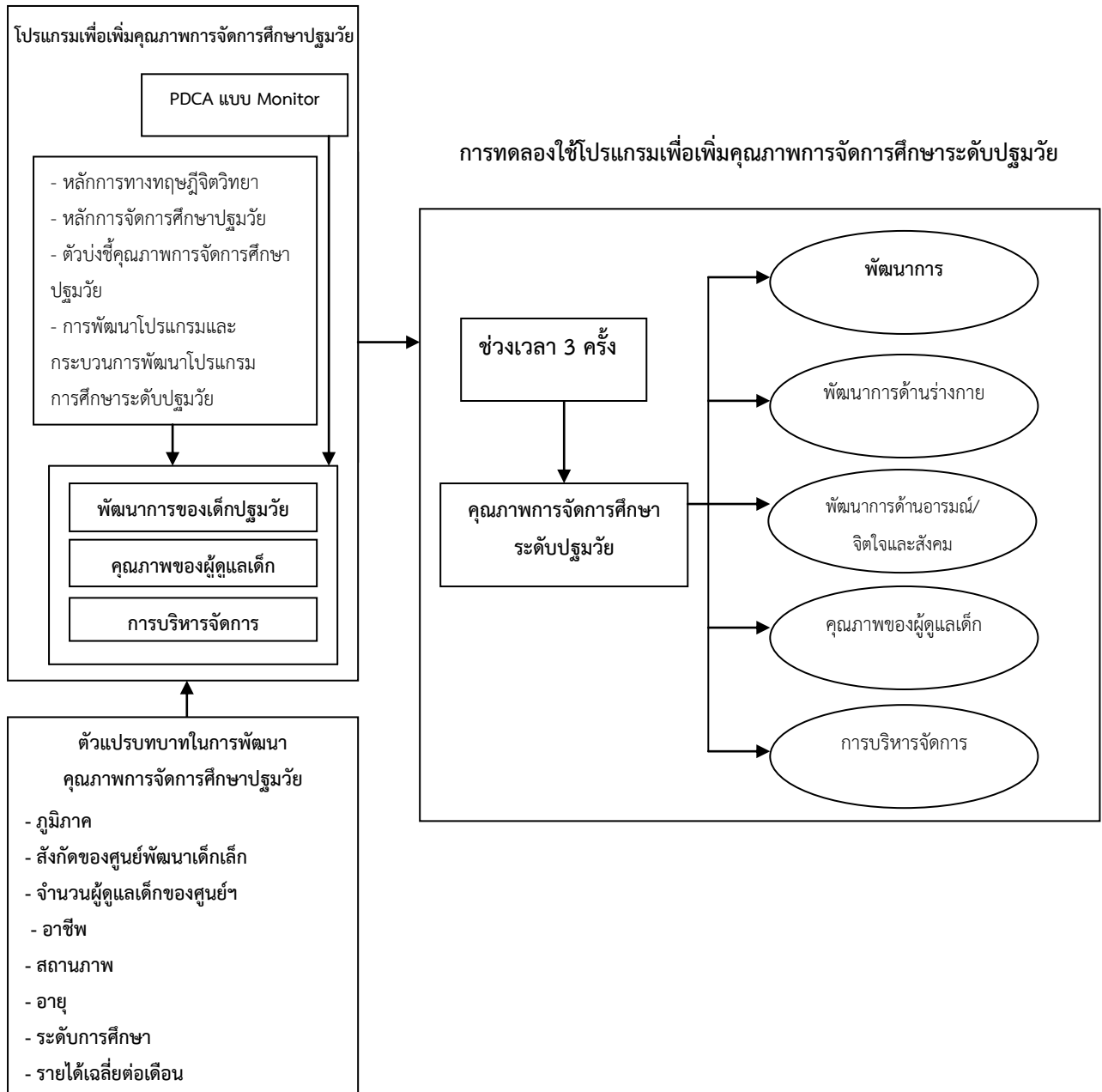
1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยศึกษาแนวโน้ม/พัฒนาการคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลัก PDCA ซึ่งยังไม่ได้ผลมากนัก ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้หลัก PDCA แบบ Monitoring ดังนั้น กรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการพัฒนาใน 2 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม และ 2) ขั้นตอนการทดลองใช้โปรแกรม เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของ

โปรแกรม *ขั้นตอนที่ 1* การพัฒนาโปรแกรมใช้หลักการทางทฤษฎีจิตวิทยาที่มีผลต่อการจัดโปรแกรมการศึกษาระดับปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาโปรแกรมและกระบวนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาระดับปฐมวัย และหลักการของ PDCA แบบ Monitoring และนำหลักการออกแบบโปรแกรม 7 องค์ประกอบของ Scottish Executive (2004) ตลอดจนมีการบูรณาการแนวคิดทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนมีการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแบบบูรณาการ โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะพัฒนาทั้งเด็กปฐมวัยและผู้ดูแลเด็ก ดังนี้ คือ 1) ส่วนของเด็กปฐมวัย คือพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งพัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/

จิตใจและสังคม 2) ส่วนของผู้ดูแลเด็ก ทั้งในเรื่องของคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านบุคลิกภาพและจิตใจ และการบริหารจัดการทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก *ขั้นตอนที่ 2* การทดลองใช้โปรแกรมเพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรม เป็นการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองใช้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 12 ศูนย์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง ทดลองใช้ 2 เดือน และทดลองใช้ 4 เดือน และตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมด้วยการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ (Latent growth curve model) ซึ่งจะทำให้เห็นพัฒนาการที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังภาพประกอบ 1

แผนประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 6 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิจัยเอกสาร (R1)

ขั้นตอนนี้เป็นการเสาะค้น บันทึกลง และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย

โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย รวม 60 ฉบับ เพื่อพัฒนาแนวทางสำหรับการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมฯ และเครื่องมือประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นตอนที่สอง การพัฒนากรอบของโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (D1) ขั้นตอนนี้เป็น การวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระที่ได้จากเอกสารจากขั้นตอน R1 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้กรอบของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นตอนที่สาม การวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาโปรแกรม (R2) ขั้นตอนนี้เป็น การสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ดูแลเด็ก 2) กลุ่มผู้ปกครอง 3) กลุ่มผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มละ 10 คน รวม 30 คน และ 4) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้สาระเกี่ยวกับ 1) สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด 2) ปัจจัยป้อน (Input) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) กระบวนการ (Process) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ผลผลิต (Output) ของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 5) แนวทาง การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นตอนที่สี่ การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฉบับร่าง (D2) ขั้นตอนนี้เป็น การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารในขั้นตอน R1 และผลจากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์แบบจัดกลุ่มสนทนาจากขั้นตอน R2 เพื่อให้ได้โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฉบับร่าง และเครื่องมือการประเมิน

คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นตอนที่ห้า การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปทดลองใช้ และการนำโปรแกรมไปทดลองใช้และการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมฯ (R3) ขั้นตอนนี้เป็น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติให้ความรู้และฝึกปฏิบัติตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะไปทดลองใช้ การร่วมกันวางแผน การนำโปรแกรมไปทดลองใช้ระหว่างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือผู้บริหารศูนย์ดูแลเด็ก ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ นักวิจัยหลัก ทั้งนี้ ลักษณะเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารโดยจัดขึ้นทั้ง 4 ภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้) ภูมิภาคๆ ละ 3 ศูนย์ รวม 12 ศูนย์ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่จะนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 12 ศูนย์ (จาก 4 ภูมิภาค: ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้) การสุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนการดำเนินการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1) ผู้วิจัยสุ่มเลือก 1 จังหวัดจากแต่ละภาค ซึ่งประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยภาคเหนือเก็บรวบรวมข้อมูลจากจังหวัดนครสวรรค์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือจังหวัดนครราชสีมา ภาคกลางคือจังหวัดชลบุรี และภาคใต้คือจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2) จากแต่ละจังหวัดที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 ของการสุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดละ 3 ศูนย์ จาก 4 จังหวัดใน 4 ภาค รวมทั้งสิ้น 12 ศูนย์

โดยผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ผู้บริหาร 1 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 1-2 คน และรวมศูนย์ละ 2-3 คน ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ 4 ภูมิภาค จำนวน 4 คน และคณะนักวิจัย จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 42 คน

ส่วนการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรม เพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามรายละเอียดดังนี้คือ

1. การสังเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกอนุทิน และพฤติกรรมของเด็กในภาพรวมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์จากการทดลองใช้โปรแกรม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการบันทึกอนุทินและพฤติกรรมของเด็กประจำวันในภาพรวมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์การทดลองใช้โปรแกรม จำนวน 4 เดือน ของผู้ดูแลเด็ก รวมจำนวน 960 ชุด จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 12 ศูนย์

2. การสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบติดตามผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กภายหลังจากการเข้าโครงการอบรมโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและนำโปรแกรมไปทดลองใช้ รวม 26 คน

3. การสังเคราะห์ข้อมูลจากการถอดบทเรียนภาคสนามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ในการเข้าไปกำกับติดตามการดำเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง

4. การประเมินพัฒนาการ/แนวโน้มของคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการบริหารจัดการจากการทดลองใช้โปรแกรมจากแบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบประเมินคุณภาพของผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแบบประเมินการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดย 1) แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินของผู้ดูแลเด็ก เพื่อประเมินเด็กของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจาก 4 ภูมิภาค แห่งละ 20 คน จำนวน 12 ศูนย์ รวม 240 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินของผู้ปกครองเด็กของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 20 คน รวม 240 คน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้งกลุ่มผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง รวม 3 ช่วงเวลา (1) ก่อนทดลองใช้ (2) ทดลองใช้แล้ว 2 เดือน (กรกฎาคม 2554) และ (3) ทดลองใช้แล้ว 4 เดือน (กันยายน 2554) เพื่อประเมินพัฒนาการ/แนวโน้มของคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการบริหารจัดการจากการทดลองใช้โปรแกรมเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินรวม 1,440 ชุด 2) แบบประเมินคุณภาพของผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินจากผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 20 คน จำนวน 12 ศูนย์ รวม 240 ชุด รวม 3 ช่วงเวลา รวม 1,440 ชุด และ 3) แบบประเมินการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินจากผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แห่งละ 20 คน จำนวน 12 ศูนย์ รวม 240 ชุด รวม 3 ช่วงเวลา รวม 1,440 ชุด ดังนั้นเก็บรวบรวมแบบประเมินทั้งสิ้น 4,320 ชุด

ขั้นตอนที่หก การปรับปรุงโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายหลังจากการนำไปทดลองใช้ (D3) ขั้นตอนนี้เป็น การนำผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ทดลองใช้โปรแกรมด้วยการวิเคราะห์พัฒนาการ/แนวโน้มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพรวม 9 ชุด โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สังกัดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวนผู้ดูแลเด็กของศูนย์ฯ จำนวนเด็กเล็กของศูนย์ฯ การศึกษาของผู้ดูแลเด็ก อาชีพของผู้ปกครอง สถานภาพของผู้ปกครอง อายุของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตอนที่ 2 การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2. แบบประเมินการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. แบบประเมินคุณภาพของผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถามและตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพของผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. แบบประเมินกระบวนการในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 การประเมินกระบวนการในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. แบบประเมินความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถามและตอนที่ 2 การประเมินความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6. แบบสอบถามติดตามผู้บริหารศูนย์/ผู้ดูแลเด็กภายหลังจากการเข้าโครงการอบรมโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวม 4 ประเด็น คือ 1) การดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายหลังจากการอบรมโปรแกรมฯ 2) กระบวนการปรับปรุง/พัฒนา ระหว่างการดำเนินการตามโปรแกรมฯ 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กที่ได้พัฒนาขึ้นจากการเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 4) การดำเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่แตกต่างจากการดำเนินการเดิมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. ประเด็นและแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และ

ผู้ทรงคุณวุฒิในการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ตาม ประเด็นรวม 5 ประเด็น คือ 1) สภาพการจัดการ ศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ปัจจัย ป้อน (Input) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) กระบวนการ (Process) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ผลผลิต (Output) ของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก และ 5) แนวทาง การพัฒนาโปรแกรม

8. แบบบันทึกอนุทินของผู้ดูแลเด็ก/ผู้บริหาร ศูนย์ประจำวัน เป็นแบบบันทึกที่ร่วมกันระหว่างผู้ดูแล เด็ก/ผู้บริหารศูนย์เป็นรายวันว่าได้ดำเนินการใด มีปัญหาใด มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร และ วางแผนการดำเนินงานในวันต่อไปอย่างไร

9. แบบบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมประจำวัน เป็นการบันทึกของผู้ดูแลเด็ก/ผู้บริหารศูนย์เป็น รายวันว่าได้ดำเนินการใดและส่งผลต่อพฤติกรรม ของเด็กปฐมวัยว่ามีพัฒนาการทางด้านร่างกายและ การเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านสติปัญญา และ พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัยพบว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาสูง พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของ ผู้ทรงคุณวุฒิ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่า ความเที่ยงสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา อยู่ระหว่าง 0.7959-0.9046

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แยกเป็น 2 ส่วน คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการทดลองใช้ โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีรายละเอียด ดังนี้

1.1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและ ต่างประเทศรวม 60 ฉบับด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้กรอบแนวทางสำหรับ การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการ ศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตัวบ่งชี้หลัก และตัวบ่งชี้ย่อยสำหรับการประเมินประสิทธิผลของ โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2) การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) 3 กลุ่ม คือผู้ดูแล เด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก

1.3) การสังเคราะห์ข้อมูลจากการ บันทึกอนุทินและพฤติกรรมของเด็กในภาพรวมของ ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์จากการทดลองใช้ โปรแกรมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อประเมินผลจากการทดลองใช้โปรแกรม เพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก

1.4) การสังเคราะห์ข้อมูลจากการ ถอดบทเรียนภาคสนามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ใน การเข้าไปกำกับติดตามการดำเนินการตามโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการทดลองใช้โปรแกรม และการประเมินเพื่อศึกษาพัฒนาการ/แนวโน้มของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารจัดการจากการทดลองใช้โปรแกรมด้วยการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ (Latent growth curve model)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแยกเป็น 2 หัวข้อคือ **หัวข้อแรก** ผลการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ**หัวข้อที่สอง** ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้วิจัยสังเคราะห์จาก 2 ส่วนคือ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

เพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้ความหมายของโปรแกรมดังกล่าวว่าหมายถึงชุดของกิจกรรมทางวิชาการที่ได้รับการออกแบบอย่างมีระบบ โดยมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนรวม 2 ส่วนหลัก คือการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการพัฒนาผู้ดูแลเด็ก โดยมีหลักสูตรกิจกรรมการพัฒนา เครื่องมือการประเมินที่กำหนดขึ้นอย่างแยบยลรายได้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของคุณภาพการจัดการ ศึกษา ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

โดยผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย

1) คำชี้แจง

2) ความเป็นมา

3) แนวทางการพัฒนาโปรแกรม โดยลักษณะสำคัญของโปรแกรมเพื่อเพิ่มพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้หลักการของ Scottish Executive (2004) Frede & Ackerman (2007) Start & Start (2010) และ The National Association for the Education of Young Children: NAEYC (2010) บูรณาการร่วมกับหลักการการดำเนินงานสำคัญรวม 6 ประการ คือ ก) การสร้างเครือข่าย ข) ความร่วมมือรวมพลัง ค) การวิจัยในชั้นเรียน ง) การเสริมพลังอำนาจด้วยการให้คำปรึกษาผ่านคลินิก และ จ) วงจรคุณภาพ PDCA แบบ Monitoring ดังนั้นโปรแกรมฯ ที่พัฒนามีลักษณะสำคัญรวม 5 ประการคือ 1) เชื่อมโยงและตรงเหมาะสม (Coherent & Relevant: CR) ผู้จัดกิจกรรมให้เด็กจะต้องเข้าใจจุดประสงค์ของกิจกรรมของโปรแกรม เพื่อที่จะทำให้สามารถเชื่อมโยงตัวเด็กกับสภาพปัจจุบันและอนาคตได้ และสามารถการนำประสบการณ์ที่

เกี่ยวข้องกับตัวเด็กมาจัดกิจกรรมโปรแกรม ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เฉพาะตัวและเลือกได้ (Personalized & choiced: PC) การจัดโปรแกรม จะต้องตอบสนองต่อความต้องการของเด็กแต่ละคน และจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กสามารถมีทางเลือกที่เหมาะสมกับตนได้

3) ก้าวหน้าและท้าทาย (Progressive & Challenging: PC) การจัดโปรแกรมต้องทำให้เด็กมีพัฒนาการเกิดขึ้นทั้งด้านความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรู้สึกท้าทายอยากที่จะทำตามโปรแกรม

4) สุขสนุก และเสริมสร้าง (Bliss, F, & Contributing: BFC) โดยการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมควรมีลักษณะที่สุขสนุก และเสริมสร้าง ดึงดูดให้เด็กอยากทำกิจกรรมตามโปรแกรม และกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการตามวัยหรือตามเป้าหมายหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น และ

5) ความกว้างและความลึก (Breath & Depth: BD) โปรแกรมจะมีความกว้าง มีความยืดหยุ่นคือสามารถปรับเปลี่ยนเพื่อที่จะนำไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและบริบทของเด็ก ตลอดจนการจัดโปรแกรมควรดำเนินการทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน และเปิดให้ผู้ปกครองหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย นอกจากนี้จะต้องเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถที่แตกต่างกันในเรื่องความคิดหรือเรื่องการเรียนรู้ เพื่อเป็นการเพิ่มพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะพัฒนาทั้งเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ดังนี้ คือ 1) ส่วนของเด็กปฐมวัย คือพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งพัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม 2) ส่วนของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ทั้งในเรื่องของคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลิกภาพและจิตใจ และการบริหาร

จัดการทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีรายละเอียดดังนี้คือ

4.1 เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีลักษณะตามวัยตามตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นได้แก่

- 1) พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พิจารณาจากสุขภาพอนามัย การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
- 2) พัฒนาการ ทางด้านสติปัญญาพิจารณาจากการรับรู้ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การอ่าน และความสามารถทางคณิตศาสตร์
- 3) พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม พิจารณาจากอารมณ์/ลักษณะนิสัย การปรับตัวเข้าสังคม การช่วยเหลือตนเอง และการอนุรักษ์วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม

4.2 เพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กให้มีสมรรถภาพการทำงานได้อย่างเต็มที่ภายใต้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกของผู้บริหาร

4.3 เพื่อเป็นแนวทางให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพัฒนาโปรแกรมเฉพาะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สอดคล้องกับบริบทที่รับผิดชอบ

5) โครงสร้างของโปรแกรม

โครงสร้างโปรแกรม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

- 1) ส่วนของการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ด้านพัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ประสบการณ์สำคัญ คือ เรื่องสุขภาพอนามัย การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านสติปัญญา ประสบการณ์สำคัญคือเรื่องการเรียนรู้ ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การอ่าน และความสามารถทาง

คณิตศาสตร์ พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม ประสบการณ์สำคัญคือเรื่องอารมณ์/ลักษณะนิสัย ความมีคุณธรรม การปรับตัวเข้าสังคม การอนุรักษ์ วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม และการช่วยเหลือ ตนเอง มีสาระการเรียนรู้คือเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก และศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2) ส่วนของการพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ด้านการพัฒนา สถานศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA ประสบการณ์ สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามวงจร การพัฒนา PDCA การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) การวางแผน ยุทธศาสตร์และการดำเนินการตามแผน การประเมิน การกำกับติดตามเพื่อพัฒนาตามวงจรการพัฒนา การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ประสบการณ์ สำคัญคือเรื่องความรู้พื้นฐานหลักการศึกษาปฐมวัย และพัฒนาการตามวัย ข้อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย การจัดอนามัย สิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วม กับ ชุมชนของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระยะสั้นและระยะยาว และการ ฝึกปฏิบัติจัดทำแผนพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประสบการณ์สำคัญคือ นำความรู้การพัฒนาสถาน ศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA ด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย การวิเคราะห์และประเมินหลักสูตร เพื่อนำมาสร้างโปรแกรมเฉพาะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) แผนการดำเนินการตามโปรแกรม

จากโครงสร้างโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มุ่งพัฒนาผู้ดูแลเด็ก ให้มีสมรรถภาพการทำงานได้อย่างเต็มที่ทั้งในเรื่อง

ของการพัฒนาสถานศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA ด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยด้าน การวิเคราะห์และประเมินหลักสูตร ตลอดจนการ สร้างโปรแกรมเฉพาะของสถานศึกษาและสอดคล้อง กับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแผนการดำเนินการ ตามโปรแกรม ประกอบด้วย 4 ช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสาระดังนี้คือ

1) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อ เสริมสร้างความรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อการพัฒนา สถานศึกษาตามวงจรการพัฒนา PDCA (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)

2) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อ เสริมสร้างความรู้และฝึกปฏิบัติในการดำเนินการ บริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยทั้งในด้าน การจัดการสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ เด็ก การจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)

3) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อ เสริมสร้างความรู้และฝึกปฏิบัติการประเมินเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ และการทำวิจัยในชั้นเรียน (ระยะเวลา 6 ชั่วโมง)

ช่วงที่ 2 การปฏิบัติงานตามแผนจากชั้นการ วางแผน (ระยะเวลา 4 เดือน)

ช่วงที่ 3 การกำกับติดตามการดำเนินการ ตามแผนเพื่อให้เกิดตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น โดยคณะ ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่นเทศ กำกับติดตามให้คำปรึกษา ผ่านคลินิกของการดำเนินการตามโปรแกรม

ช่วงที่ 4 การประเมินผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

7) แนวทางการจัดกิจกรรมตามโปรแกรม

แนวทางการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมตามโปรแกรม ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก และ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็ก โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ การพัฒนา กิจกรรม ผู้รับผิดชอบ และมีแนวทางการประเมินโปรแกรมอย่างชัดเจน โดยแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กจะใช้กิจกรรมที่หลากหลาย การบูรณาการหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เข้ามาช่วยจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก มีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนในแต่ละกิจกรรม และมีแนวทางการประเมินที่ชัดเจนทั้งการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ดูแลเด็กจะใช้กิจกรรมที่หลากหลาย คือการจัดประชุมปฏิบัติการ การพาทำ (Hand on training) การปล่อยให้ผู้ดูแลเด็กทำแบบอิสระเมื่อมีความชำนาญแล้ว การศึกษาจากคู่มือโปรแกรม การจัดคลินิกให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนา/แก้ไขปัญหา และการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และมีแนวทางการประเมินที่ชัดเจนทั้งการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และมีการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งหมดจากผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้บริหารเพื่อให้เห็นภาพจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

8) เอกสารของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สาระเกี่ยวกับ 1) วงจรการพัฒนา PDCA 2) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT analysis) 3) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ 4) สาระสำคัญ

ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) 5) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย 6) สภาพแวดล้อมภายใน และการจัดมุมเสริมทักษะ และการพัฒนาการเด็ก 7) หลักการจัดการเรียนการสอนแบบ Brain based learning 8) การจัดตอนนัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก 9) การมีส่วนร่วมกับชุมชนของสถานศึกษา และ 10) การประเมิน

9) แบบประเมินผลโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) แบบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยประเมินจากผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง 2) แบบบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมของผู้ดูแลเด็กประจำวัน 3) แบบบันทึกอนุทินของผู้ดูแลเด็กประจำวัน 4) แบบสอบถามติดตามผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ภายหลังจากการเข้าโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการโปรแกรมฯ และนำโปรแกรมไปทดลองใช้ 5) แบบประเมินการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6) แบบประเมินคุณภาพผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 7) แบบสอบถามติดตามผู้บริหารศูนย์/ผู้ดูแลเด็กภายหลังจากการเข้าโครงการอบรมโปรแกรมฯ

2. ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1) ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ดูแลเด็ก กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในเรื่องเนื้อหา สาระของโปรแกรม กิจกรรมของโปรแกรมระยะเวลา

การดำเนินการเนื่องจาก 1) เนื้อหาสาระของโปรแกรม สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มีการจัดอบรมโปรแกรมให้ความรู้แก่บุคลากรของศูนย์เด็กเล็กทั้งผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็ก และมีการฝึกปฏิบัติจริงที่เรียกว่า Training by doing หรือ Hand on training เพื่อที่จะทำให้ได้สาระโปรแกรมที่สอดคล้องกับสภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) มีการฝึกปฏิบัติการในการอบรมทั้งในส่วนการวิเคราะห์ SWOT การเขียนแผนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตามวงจรการพัฒนา PDCA เพื่อให้มีการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ด้านการบริหารจัดการด้านการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีผลอย่างมากต่อการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก การจัดการด้านสุขอนามัยเป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาพอนามัยของเด็กเล็ก ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาด้วย 5) การบริหารจัดการตามวงจรการพัฒนา PDCA แบบ Monitoring โดยเป็นการบริหารจัดการตามวงจรการพัฒนา คือ มีการวางแผน มีการปฏิบัติตามแผน มีการประเมิน และมีการนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงการทำงานต่อไป โดยมีการกำกับติดตามจากตนเองจากผลการประเมินในแต่ละวัน และจากการกำกับติดตามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ที่เข้ามาช่วยดูแลและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง 6) การประเมินโปรแกรม มีการดำเนินการประเมินตามวงจร PDCA เนื่องจากวงจรการพัฒนา PDCA เป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ ทำให้การทำงานที่มีอยู่เดิม ดังนั้นวงจรคุณภาพเป็นวงจรการตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นแนวทางใน

การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป นอกจากนี้ เนื้อหาสาระของโปรแกรมได้ระบุให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินเป็นเรื่องที่ดีและเหมาะสม นอกจากนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามโปรแกรมฯ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะทำให้เกิดตามตัวบ่งชี้ที่ได้สังเคราะห์ขึ้นในเรื่องของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2) ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึก อนุทินและพฤติกรรมของเด็กในภาพรวมของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์จากการทดลองใช้โปรแกรม แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1) กระบวนการดำเนินการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่ามีข้อความแสดงกระบวนการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรวม 7 ประเด็นคือ

1) การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน คือทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดการประชุมผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมวางแผน ร่วมประเมิน และร่วมหาแนวทางแก้ไขเพื่อผลักดันให้เกิดคุณภาพของศูนย์เด็กเล็ก โดยส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุด

2) การบริหารจัดการด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก คือจัดสภาพห้องเรียน เช่นการจัดมุมของเล่นให้เป็นระเบียบ สะอาด และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด การจัดสภาพแวดล้อมรอบอาคารให้มีสนาม

เด็กเล่นที่สะอาด มีเครื่องเล่นสนามที่อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี และจัดวางอย่างถูกต้อง เหมาะสม ผู้ดูแลเด็กจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดของมอนเตสซอร์รี่ ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารช่วยกันปรับภูมิทัศน์รอบนอกให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้และไม่เป็นอันตรายต่อเด็กเล็ก จัดมุมธรรมชาติที่เด็กจะศึกษาหาความรู้ด้วยการสังเกตทดลองด้วยตนเอง จึงต้องจัดหาอุปกรณ์นำมาจัดวางไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

3) การบริหารจัดการด้านการจัด

สุขอนามัย คือผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารช่วยดูแลเรื่องเมนูอาหารประจำวันของเด็กเล็กเพื่อให้ได้สารอาหารครบตามวัยของเด็กเล็กที่ต้องการมากที่สุด รองลงมาคือผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจเรื่องสุขอนามัยของเด็ก ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารเชิญสาธารณสุขเข้ามาตรวจ/ดูแลสุขอนามัยของเด็ก การซ่อมแซม และดูแลความเรียบร้อยของวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้ได้ และจัดบอร์ดให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขอนามัย

4) ด้านการจัดการเรียนการสอน

คือทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการตามกิจกรรมประจำวันและจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมากที่สุด รองลงมาคือนำผลการประเมินจากการสังเกตและจดบันทึกอนุทินประจำวันมาวางแผนในดำเนินการต่อไปในวันถัดไปเพื่อพัฒนาคุณภาพของศูนย์ฯ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กทั้งรายบุคคลตามแนวคิดมอนเตสซอร์รี่

5) ด้านการประเมิน

คือ ประเมินพัฒนาการของเด็กจากการจดบันทึกอนุทินประจำวัน ประเมินพัฒนาการของเด็กจากการจดบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมของเด็กประจำวันมากที่สุด

รองลงมาคือประเมินพัฒนาการของเด็กจากกิจกรรมด้วยการสังเกตจากการตอบคำถาม การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงความสนใจ ตั้งใจของเด็ก การนำผลจากการประเมินประจำวันไปปรับปรุงการทำงานให้มีคุณภาพต่อไปในวันถัดไป การประเมินพัฒนาการของเด็กจากแบบประเมินของทางคณะนักวิจัย 3 ช่วงเวลา (ก่อนการทดลอง, หลังทดลอง 2 เดือน และ 4 เดือน) การให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมประเมินด้วย และประเมินพัฒนาการจากแฟ้มสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคลตามที่ได้มอบหมายงานไป

6) ด้านการเสริมพลังอำนาจและ

การกำกับติดตามเพื่อให้พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น คือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ดูแลเด็กในศูนย์ฯ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุง/พัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากที่สุด รองลงมาคือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ดูแลเด็กในศูนย์ฯ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุง/พัฒนาการสร้างสื่อเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเด็ก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ฯ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ คณะนักวิจัยเข้ามาช่วยนิเทศอย่างเป็นกันเองแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือแบบกัลยาณมิตรพร้อมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา/พัฒนาคุณภาพของศูนย์ฯ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าโครงการอบรมโปรแกรมฯ ในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อช่วยกันหาแนวทางในการเพิ่มคุณภาพของศูนย์ฯ และการเข้าร่วมคลินิกของทางคณะนักวิจัยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพศูนย์ฯ

7) ด้านการสร้างเครือข่ายการ

ทำงาน และเครือข่ายเชิงวิชาการ คือศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กที่เข้ารับการอบรมโปรแกรมด้วยกันช่วยเหลือกันในเชิงวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯมากที่สุด รองลงมาคือคณะนักวิจัยที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ คณะนักวิจัยเข้ามาให้ความช่วยเหลือในเชิงวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้ารับการอบรมโปรแกรมด้วยกันช่วยเหลือกันในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเชิงวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมคุณภาพของศูนย์ฯ

2.2.2) พฤติกรรมตามตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนา พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาครบตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสามารถสรุปรวม 5 ประเด็นคือ

- 1) **พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว** พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตัวบ่งชี้ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และการเคลื่อนไหวมากที่สุด รองลงมาคือด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และด้านสุขภาพอนามัย
- 2) **พัฒนาการทางด้านสติปัญญา** พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตัวบ่งชี้ด้านภาษามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการอ่าน และความสามารถทางคณิตศาสตร์
- 3) **พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม** พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตัวบ่งชี้ด้านอารมณ์/ลักษณะนิสัยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการช่วยเหลือตนเอง การปรับตัวเข้าสังคม การ

อนุรักษ์วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม และมีตัวบ่งชี้เพิ่มขึ้นจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ ได้แก่ ความมีวินัย ความประหยัด ความกตัญญู ความมีจิตอาสา และความสามัคคี

4) การบริหารจัดการ พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตัวบ่งชี้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก และมีตัวบ่งชี้เพิ่มขึ้นคือด้านการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร

5) คุณภาพของผู้ดูแลเด็ก พบว่ามีข้อความแสดงพฤติกรรมตัวบ่งชี้คุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ คุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านบุคลิกภาพและจิตใจ

2.3) ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบติดตามผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กภายหลังจากการเข้าโครงการอบรมโปรแกรมฯ และนำโปรแกรมไปทดลองใช้ ตามประเด็นการสังเคราะห์ รวม 4 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1) การดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายหลังเข้ารับการอบรมโปรแกรมและนำโปรแกรมไปทดลองใช้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มทั้งผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความเห็นว่าทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พัฒนาขึ้นระหว่างการอบรมโปรแกรมฯ เนื่องจากจากการอบรมได้วิเคราะห์ SWOT ทำให้เห็นสภาพที่แท้จริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้สามารถเขียนแผนได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพของศูนย์ตามตัวบ่งชี้ที่โครงการกำหนดขึ้นได้ ตลอดจนจนมีการประเมินการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เห็นถึงจุดที่จะต้องพัฒนาหรือควรปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจนจากการเข้ามาให้ความช่วยเหลือจากคณะนักวิจัยในการมาให้

ความรู้ ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการค้าเนินตามแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ตลอดจนร่วมมือกับทางศูนย์เด็กเล็กในการทำงาน จึงทำให้สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนดขึ้น นอกจากนี้จากการจัดอบรมโปรแกรมฯ ที่ประสานผ่านทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ทางหน่วยงานต้นสังกัดตื่นตัวเรื่องการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น จึงให้การสนับสนุนในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ และเสนอแนวทางต่างๆ ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กมากยิ่งขึ้น

2.3.2) กระบวนการปรับปรุง/พัฒนา ระหว่างการค้าเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและนำโปรแกรมไปทดลองใช้ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความเห็นดังนี้คือ 1) มีปัญหาเกิดขึ้นบ้างแต่ไม่มากนัก ปัญหาเป็นเรื่องของผู้ปกครองไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขนิสัยในการพัฒนาเด็กเล็ก ทางคณะนักวิจัยที่ออกมาช่วยดูแลการค้าเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งเป็นนักวิชาการศึกษาประสานกับทางสาธารณสุขให้เข้ามาช่วยอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กเล็กซึ่งช่วยแก้ปัญหาไปได้ 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีผู้ดูแลเด็กเพียงคนเดียว ทำให้การทำงานตกอยู่ที่ผู้ดูแลเด็กเป็นหลัก ซึ่งภาระงานค่อนข้างมาก จึงขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้ปกครองหรือชุมชนให้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ 3) ผู้ดูแลเด็กเริ่มรู้สึกหมดกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากมีปัญหาทางครอบครัว และมีงานค่อนข้างมาก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงแก้ปัญหาด้วยการให้กำลังใจและลงไปช่วยเหลืองานของผู้ดูแลเด็กด้วยตนเอง ซึ่งช่วยทำให้ผู้ดูแลเด็กดีขึ้น 4) ระยะเวลาการค้าเนินการตามแผนฯ ไม่ได้ เนื่องจากเป็นเดือนแรกที่เด็กเล็กที่เพิ่งเริ่มเข้ามาที่ศูนย์ฯ จะ

ร้องไห้ตลอดเพราะเป็นช่วงเปิดเทอมใหม่ จึงต้องใช้เวลาระยะหนึ่งให้เด็กเล็กปรับตัว ต้องปรับเด็กเล็กให้มีสภาพที่พร้อมก่อนที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาได้ และ 5) ในการดำเนินการระยะแรกพบว่าตัวบ่งชี้เรื่องการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กค่อนข้างมีปัญหา ทางศูนย์ได้จัดประชุมชี้แจงแนวทางในการพัฒนาศูนย์ฯ ด้วยการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด และเสนอแนะแนวทางต่างๆ ทำให้กลุ่มผู้ปกครองเข้าใจการบริหารจัดการศูนย์ฯ มากขึ้น และได้ไปสื่อสารกับทางชุมชน จึงทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับทางศูนย์ฯ มากขึ้น

2.3.3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กที่ได้พัฒนาขึ้นจากการเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ และจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความเห็นดังนี้คือ 1) การที่โครงการจัดให้มีคณะนักวิจัยเข้ามาให้ความช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพของศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งเป็นผลดีทำให้สามารถหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพของศูนย์เด็กเล็กได้ 2) การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งทางศูนย์เด็กเล็กได้เชิญผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากร ซึ่งทำให้ทางชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อศูนย์เด็กเล็ก 3) การนำผู้ปกครองเข้ามาร่วมประชุมตั้งแต่เปิดภาคเรียน เพื่อชี้แจงการค้าเนินการเรื่องการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ฯ ตลอดจนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเรื่องการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ซึ่งส่งผลดีอย่างมากต่อการพัฒนาศูนย์ฯ 4) การที่การค้าเนินการตามวงจร PDCA คือระหว่างการค้าเนินการ

มีการวางแผนคือเขียนแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ทั้งระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นการนำไปปฏิบัติตามแผน และทางคณะนักวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามแผนที่พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กตามตัวบ่งชี้ มีการตรวจสอบด้วยการประเมินผล ทั้งจากแบบประเมินทั้งในส่วนของผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง จากการบันทึกอนุทินของผู้ดูแลเด็กแบบติดตามผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กภายหลังจากเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ ซึ่งเมื่อได้เห็นผลการประเมินจากผู้ประเมินแล้ว ได้นำผลการประเมินนั้นมาพัฒนาต่อว่ามีจุดบกพร่องในตัวบ่งชี้ใดบ้าง เพื่อที่จะนำไปพัฒนาให้เกิดคุณภาพต่อไป 5) ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารได้รับความรู้จากการอบรมและนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมอบรมโปรแกรมฯ มาปรับและบูรณาการใช้กับเด็กเล็กที่ศูนย์ฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 6) การนำหลักการบริหารจัดการมาใช้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่ผู้ดูแลเด็กด้วยการชมเชยเพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ดูแลเด็กในการทำงานต่อไป 7) จากโปรแกรมฯที่กำหนดให้มีการบันทึกอนุทินและบันทึกพฤติกรรมของเด็กเล็กในแต่ละวัน เป็นผลดีอย่างมากทำให้ทางศูนย์เด็กเล็กต้องมานั่งคุยกันระหว่างผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็ก ว่าแต่ละวันได้ทำอะไร และผลที่เกิดขึ้นในแต่ละวันเป็นอย่างไร และวางแผนในการดำเนินการวันต่อไปอย่างไร คิดว่าเรื่องนี้เป็นการดำเนินการที่ดีที่ส่งผลดีต่อคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 8) การได้รับความรู้ในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน (Classroom action research) จากทางคณะนักวิจัย และได้แนะนำวิธีการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนใช้พัฒนาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยวัดผลพัฒนาการของเด็กก่อนและหลังจากการใช้นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น ใช้วิธีการ

ประเมินโดยการสังเกต และใช้แบบบันทึกของทางคณะนักวิจัยในการประเมินพัฒนาการของเด็ก ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการของเด็กต่อไปได้

2.3.4) การดำเนินการตามโปรแกรม เพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แตกต่างจากการดำเนินการเดิมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ความเห็นว่า 1) การจัดการอบรมโปรแกรมฯ จากทางคณะนักวิจัย ทำให้ผู้บริหารศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตระหนักและตื่นตัวในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากยิ่งขึ้น และได้รับองค์ความรู้ใหม่/วิธีการทำงานที่สามารถนำเข้ามาบูรณาการกับการดำเนินการในปัจจุบันของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การวิเคราะห์สภาพของตนเองจากการวิเคราะห์ SWOT ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการเขียนแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) การประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด (Participant) คือจากทั้งผู้บริหารศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ที่ทำให้ผลการประเมินจากทุกมุมมอง เพื่อที่จะได้ลดความลำเอียง (Bias) จากการประเมิน 4) การให้ความช่วยเหลือและการกำกับติดตามของนักวิจัยแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือแบบกัลยาณมิตร คือ มาช่วยประเมินและให้ข้อเสนอแนะในระหว่างการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนชี้แนะทางที่ดีในการทำงาน และให้ความช่วยเหลือกับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป 5) การกำหนดคุณภาพของศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กเป็นตัวบ่งชี้ ทำให้สามารถประเมินได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น 6) การที่มีการบันทึกอนุทินและแบบบันทึกพฤติกรรมเด็กประจำวัน ทำให้ผู้ดูแลเด็กสามารถประเมินการทำงานของตนเองในแต่ละวันว่า 'ได้ทำอะไรไป มีอะไรที่จะต้องปรับปรุงบ้าง และวางแผนการดำเนินการต่อไปประจำวัน 7) มีการจัดประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากผู้ปกครองเด็กเล็ก ถือเป็น การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และน่าจะได้นำไปปรับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างแท้จริง 8) การจัดประชุมผู้ปกครองและผู้นำชุมชนให้เข้าใจถึงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดในลักษณะที่ให้ทางผู้ปกครองและผู้นำชุมชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้เข้ามาร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการจริงกับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งให้ได้รับความร่วมมือยิ่งขึ้น 9) การจัดโปรแกรมเพื่อพัฒนาเด็กเล็กที่เน้นเรื่องการใช้การเล่นที่บ้านและการใช้วัสดุในท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นด้วย 10) การนำแนวคิดมอนเตสซอรีที่ได้รับการอบรมเข้ามาปรับใช้กับเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเด็กเล็ก และให้เด็กเล็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความต้องการ และความสนใจของเด็กเล็กเอง โดยต้องให้เด็กเล็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ทำจริง ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กเล็กมากขึ้น 11) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้พิจารณาถึงความสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการด้านสุขอนามัย การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก นอกเหนือจากเดิมที่ดำเนินการเฉพาะตามกิจกรรมประจำวันหกประการ และ 12) การทำวิจัย

ในชั้นเรียนจากการที่ได้รับการอบรมโปรแกรมฯ มา ทำให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือทั้งผู้บริหาร ศูนย์และผู้ดูแลเด็ก ร่วมกันทำการวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้เทคนิควิธีการประเมินทั้งแบบเชิงคุณภาพ คือ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และการประเมินเชิงปริมาณ โดยนำแบบประเมินของคณะนักวิจัยไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปงานวิจัยในชั้นเรียนแบบสั้นๆ ทำให้เห็นถึงผลการดำเนินงานว่าพัฒนาเด็กเล็กของศูนย์ฯ ได้หรือไม่ และมีเรื่องใดที่จะต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น

2.4 ผลการสังเคราะห์จากการบันทึกบทเรียนภาคสนามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่เพื่อกำกับติดตามคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการทดลองใช้โปรแกรม ทั้ง 4 ภูมิภาค รวม 12 ศูนย์ จากการสังเกต และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้บริหารศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง รวม 36 คน ผู้วิจัยนำเสนอผลการสังเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้คือ

1) บริบทโดยรวมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่นำโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปทดลองใช้ส่วนใหญ่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือเทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารส่วนใหญ่จะมีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง จะมีผู้ดูแลเด็กเพียงคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ มีบางแห่งที่มีผู้ดูแลเด็ก 2 คน และ 3 คน ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี ขึ้นไป มีบางแห่งที่มีประสบการณ์น้อยคือมีประสบการณ์ ไม่เกิน 2 ปี สภาพครอบครัวของเด็ก ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะทำการเกษตรเป็นหลัก รองลงมาคือไม่ได้ประกอบ

อาชีพ และอาชีพกรรมกร/ผู้ใช้แรงงาน/ลูกจ้าง รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน แต่จะมีผู้ปกครองบางส่วนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ซึ่งจากบริบท โดยภาพรวมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า มีลักษณะคล้ายกันเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำสูง ผู้ดูแลเด็กมีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัยมาก และผู้ปกครองค่อนข้างมีฐานะ 2) กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำสูง ผู้ดูแลเด็กมีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย แต่ผู้ปกครองฐานะค่อนข้างยากจน และ 3) กลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผู้บริหารไม่ค่อยมีความเป็นผู้นำ ผู้ดูแลเด็กมีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย แต่ผู้ปกครองฐานะค่อนข้างยากจน ซึ่งพบว่ากลุ่มที่ 1 จะมีการเกิดคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้เร็วกว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3

2) ความมุ่งมั่นตั้งใจและความรับผิดชอบในการทำงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ ของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าภายหลังจากการเข้ารับการอบรมโปรแกรมฯ ทำให้ทั้งผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กมีความตื่นตัวในเรื่องการเร่งสร้างคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมากยิ่งขึ้น โดยคิดว่าอย่างไรก็ตามควรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายเนื่องจากไปเข้าร่วมอบรมโปรแกรมฯ แล้ว และยอมรับว่าสิ่งที่ได้รับการอบรมเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงควรที่จะต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพให้ได้ตาม ตัวบ่งชี้ที่ทางคณะนักวิจัยสังเคราะห์ขึ้นมาว่าสามารถบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนี้จากการที่คณะนักวิจัย

ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมอบรมโปรแกรม โดยการประสานจากผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ซึ่งเป็นบุคลากรของทางองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำให้หน่วยงานดังกล่าวเกิดความตื่นตัวในการประสานงานกับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและให้ความช่วยเหลือมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพการจัดการศึกษาตามโปรแกรมที่ได้เข้าร่วมกับทางโครงการวิจัย

3) ความร่วมมือรวมพลัง และมีเครือข่ายในการทำงานและเชิงวิชาการเพิ่มขึ้น พบว่าการที่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดำเนินการตามโปรแกรมฯ นั้น ทำให้มีความร่วมมือรวมพลังเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ คือ 1) **ความร่วมมือรวมพลังของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเอง** คือผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กร่วมมือกันทำงานมากยิ่งขึ้น มีการปรึกษารื้อหรือ วางแผน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวัน และร่วมกันบันทึกแบบประเมินพฤติกรรมของเด็กและแบบบันทึกอนุทิน และวางแผนร่วมกันในการดำเนินการในวันต่อไป เพื่อให้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ 2) **ความร่วมมือรวมพลังระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หลังจากการอบรมโปรแกรมฯ ร่วมกันระหว่างศูนย์ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน จะมีการประสานงานกับในเรื่องของความคิด แนวทางในการดำเนินงานว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ มีการเล่าสู่ประสบการณ์กันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อทำให้เกิดคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป 3) **ความร่วมมือรวมพลังระหว่างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับทางผู้ปกครองและชุมชน** เนื่องจากเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งที่แสดงถึงคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำให้ผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็ก

ได้พัฒนาแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเล็กทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่เป็นรูปธรรม ในการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการเรียนการสอน การเชิญผู้นำชุมชนเป็นวิทยากร การประสานทางชุมชนเพื่อขอพาเด็กไปทัศนศึกษา การจัดกิจกรรม/โครงการ **4) ความร่วมมือรวมพลังระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับทางคณะนักวิจัย** ทางผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กได้ติดต่อประสานงานกับทางคณะผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่เพื่อขอความคิดเห็นในเรื่องการดำเนินงานที่มีปัญหาเกิดขึ้นในขณะดำเนินการตามโปรแกรมฯ **5) ความร่วมมือรวมพลังระหว่างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** เนื่องจากการที่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมดำเนินการตามโปรแกรมของทางคณะนักวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมดำเนินการตามโปรแกรมฯ ตื่นตัวมากขึ้นและประสานการดำเนินงานและให้ความช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการดำเนินการตามโปรแกรม และนอกจากนี้คณะนักวิจัยเป็นคนในหน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว จึงทำให้สามารถประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานดังกล่าวได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

4) การดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กได้เรียนรู้จากการเข้าอบรมโปรแกรมฯ หลายอย่างคือทำให้ได้แนวคิด หลักการการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการพิจารณาตามตัวบ่งชี้ที่คิดว่าเห็นเป็นรูปธรรม การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้เกิดพัฒนาการของเด็กปฐมวัยพร้อมๆ

กันทุกด้าน ได้แนวคิดในการประเมินด้วยการนำผู้ปกครองเข้ามาร่วมในการประเมินด้วยหลักการประเมินทั้งการประเมินเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ซึ่งจะต้องได้เห็นพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้น และการประเมินเชิงปริมาณจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน

5) การดำเนินการพัฒนาด้านการบริหารจัดการของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ดำเนินการที่จะส่งเสริมเรื่องการบริหารจัดการดังนี้คือ **1) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** เริ่มตั้งแต่เปิดภาคเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยการจัดประชุมเชิญผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามามีความคิดร่วมวางแผน โดยให้ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเป็นเจ้าของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเอง จะได้มีใจช่วยพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นผลดีอย่างมากต่อทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก **2) การจัดการสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกศูนย์ฯ เช่น การปรับให้มีสนามเด็กเล่นให้เด็ก เพื่อที่จะได้ออกกำลังกายกลางแจ้ง การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้น่าอยู่ ด้วยการปลูกต้นไม้ ให้อากาศดีขึ้น การจัดมุมธรรมชาติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างอิสระของเด็กที่วางอย่างสวยงามด้วยเปลือกหอย หินต่างๆ มีการปรับสภาพพื้นที่ไม่ให้เด็กลื่นและหกล้มง่าย ปรับแยกห้องอาหารออกจากห้องเรียน การจัดห้องต่างๆ ให้มีถ่ายเทของอากาศและแสงสว่าง **3) การจัดการสภาพแวดล้อมด้านสุขอนามัย โภชนาการ ความปลอดภัย และความสะอาด** โดย 3.1) ด้านสุขอนามัย มีการจัดบันทึกสุขภาพเด็กประจำวัน การบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมของเด็กประจำวัน การจัดห้องเรียน ห้องอาบน้ำ

ห้องส้วม ห้องอาหาร ที่ดื่มน้ำให้ถูกสุขลักษณะ

3.2) **ด้านโภชนาการ** ได้แก่ การเข้าไปร่วมกับแม่บ้าน กำหนดเมนูอาหารเพื่อสุขอนามัยของเด็กให้ได้รับประทานอาหารครบตามหมวดหมู่ที่เด็กต้องการ

3.3) **ด้านความปลอดภัย** ได้แก่ การดูแลความปลอดภัย ให้เด็กอยู่ตลอดเวลา การจัดห้องเรียน สนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสนามให้ปลอดภัย การจัดเก็บยาให้อยู่ในที่ปลอดภัย พ้นจากมือเด็ก และ 3.4) **ด้านความสะอาด** ได้แก่ ทำความสะอาดอุปกรณ์สื่อการเรียน การสอน ของเล่นเด็กทุกชิ้น ทำความสะอาดห้องเรียน ห้องอาบน้ำ ห้องส้วม ห้องอาหารให้สะอาด ระเบียบร้อย และไม่ส่งกลิ่นเหม็น

6) **การประเมินตนเอง และนำผลการประเมินไปปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง** พบว่าจากการที่โปรแกรมฯ กำหนดให้มีการบันทึกอนุทิน และแบบบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมประจำวันของเด็กประจำวัน ทำให้ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์ มาร่วมกันบันทึกแบบบันทึกอนุทินและแบบบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมประจำวัน ซึ่งเป็นการประเมินตนเองประจำวันของบุคลากรศูนย์ว่าได้ดำเนินการอะไรไป แล้วผลจากการดำเนินการเป็นอย่างไร แล้วจะปรับปรุงในวันต่อไปอย่างไร เด็กได้พัฒนาการตามตัวบ่งชี้ที่ทางคณะนักวิจัยสังเคราะห์ขึ้นหรือไม่ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเองของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เกิดขึ้น และมีการนำผลการประเมินไปปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

7) **เด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการดีขึ้น** พบว่าเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการดีขึ้นได้ โดยให้เหตุผลรวม 5 ประการคือ 1) การที่ได้ดำเนินการตามโปรแกรมทำให้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องการดำเนินการในหลายส่วนประกอบกันทั้งเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การจัดการเรื่องสุขอนามัยของเด็ก

การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชน 2) จากการที่มีการประเมินตนเองจากการบันทึกอนุทินประจำวันและการบันทึกพฤติกรรมในภาพรวมประจำวันของผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็ก 3) การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และ 5) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเรื่องพัฒนาการของเด็ก ทำให้เด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการดีขึ้น

8) **การประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** พบว่าจากโปรแกรมฯ ที่ทางคณะนักวิจัยกำหนดให้มีการประเมินจากทั้งผู้บริหารศูนย์ ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ทำให้ทางผู้บริหารศูนย์และผู้ดูแลเด็กตระหนักและพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเนื่องจากมีผลการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม จึงมุ่งที่จะปรับปรุงงานอย่างเต็มที่ในทุกด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดการด้านสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการจัดการด้านสุขอนามัย การปรับบุคลิกภาพของผู้ดูแลเด็กให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสามกลุ่มให้ความเห็นว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นตามตัวบ่งชี้ที่ทางคณะนักวิจัยกำหนดขึ้นมา และเด็กมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากตัวบ่งชี้ที่กำหนด ได้แก่ ตัวบ่งชี้ความมีวินัย ความประหยัด ความกตัญญู การทำความดี ความสามัคคี และการบริหารด้านการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร

9) **การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** พบว่าจากโปรแกรมฯ ที่ทางคณะนักวิจัยกำหนดให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ผู้ดูแลเด็กสร้างนวัตกรรมสำหรับใช้กับเด็กของศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งการสร้างนวัตกรรม และมีการประเมินพัฒนาการของเด็กก่อนที่จะใช้กิจกรรมหรือโครงการที่คิดขึ้นมา และประเมินหลังจากการใช้กิจกรรมหรือโครงการ โดยใช้การสังเกตและใช้แบบประเมินของทางคณะนักวิจัย ซึ่งจากผลการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่าเด็กมีพัฒนาการดีขึ้นภายหลังจากการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ผู้ดูแลเด็กพัฒนาขึ้น

10) การนำโปรแกรมฯ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป พบว่าผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 12 แห่งที่เข้าร่วมกับโครงการวิจัยคิดว่าจะนำโปรแกรมฯ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป และจะบอกต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริเวณใกล้เคียงให้ดำเนินการด้วย เนื่องจากคิดว่าทำแล้วเกิดประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเริ่มมีการพัฒนาแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะให้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพัฒนาแผนพัฒนาศูนย์ฯ ในปีงบประมาณ 2555

11) การเสริมพลังอำนาจและการกำกับติดตามการดำเนินการตามโปรแกรมฯ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบเป็นกัลยาณมิตรหรือแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่าประทับใจในการกำกับติดตามของผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ เนื่องจากเป็นการนิเทศกำกับติดตามแบบเป็นกัลยาณมิตรหรือเป็นแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยทำในลักษณะลงไปพาทำไม่ได้ทำในลักษณะสั่งการ จึงประทับใจวิธีการดังกล่าว ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ให้ความเห็นว่าเป็นการเสริมพลังอำนาจในการทำงาน (Empowerment) และการกำกับติดตาม (Monitoring) การดำเนินการตามโปรแกรมฯ ของ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของโปรแกรมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ทดลองใช้โปรแกรมด้วยการวิเคราะห์พัฒนาการ/แนวโน้มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ (Latent growth curve model) ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม คุณภาพของผู้ดูแลเด็ก และด้านการบริหารจัดการทั้ง 5 โมเดลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นโมเดลพัฒนาการเชิงเส้นตรงเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นอัตราการพัฒนาการทั้ง 3 ช่วงเวลา คือ 1) ก่อนทดลองใช้ (พฤษภาคม 2554) 2) หลังทดลองใช้ 2 เดือน (กรกฎาคม 2554) และ 3) หลังทดลองใช้ 4 เดือน (กันยายน 2554) พบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัว ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 มีค่าตั้งแต่ 0.265-0.418 ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2554 มีค่าตั้งแต่ 0.509-0.681 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการวัด ครั้งแรก (ML) มีค่าตั้งแต่ 1.698-2.128 และค่าเฉลี่ยของอัตราการเปลี่ยนแปลง (MS) มีค่าตั้งแต่ 0.611-0.815 ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ทุกโมเดลทั้ง 5 โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบค่าอัตราพัฒนาการจากเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 (B2) อัตราพัฒนาการจากเดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2554 (B3) พบว่าอัตราพัฒนาการจากเดือนกรกฎาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2554 ของทุกตัวแปรในทุกกลุ่มตัวอย่างมีค่าสูงกว่าอัตราพัฒนาการจากเดือนพฤษภาคม 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2554 (B3 > B2)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมและผลการใช้โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผู้วิจัยสรุปประเด็นอภิปรายผลการวิจัยรวม 2 หัวข้อ **หัวข้อแรก** โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ**หัวข้อที่สอง** ประสิทธิภาพของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1. โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

โปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะแตกต่างจากโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยอื่นใน 2 ประเด็นคือ

1) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นโปรแกรมพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารร่วมด้วย เนื่องจากการที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดพัฒนาการได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารให้มีสมรรถภาพการทำงานด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก 1.1) จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย ตัวบ่งชี้พัฒนาการของเด็กปฐมวัย 3 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้ผู้ดูแลเด็กและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการ 2 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นโปรแกรมจึงต้องพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารด้วย 1.2) เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าเมื่อนำโปรแกรมไปทดลองใช้โปรแกรมจะสามารถดำเนินการได้อย่างประสบความสำเร็จ ผู้ดำเนินการคือผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ดังนั้นจึงต้องพัฒนาผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารร่วมด้วย

2) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้พัฒนาการของเด็กปฐมวัย และตัวบ่งชี้ผู้ดูแลเด็กและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการ ดังนี้คือ 1) ส่วนของเด็กปฐมวัย คือพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งพัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม 2) ส่วนของผู้ดูแลเด็ก ทั้งเรื่องของคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลิกภาพและจิตใจ และ 3) ส่วนของการบริหารจัดการทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับ (ร่าง) มาตรฐานตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554) มาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2551) และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2544) Head Start and Early Head Start (2010) The National Association for the Education of Young Children (2010) และ Ministry of Education and Human Resources Development (2007) โดยลักษณะสำคัญของโปรแกรมที่พัฒนามีลักษณะสำคัญรวม 5 ประการคือ 1) เชื่อมโยงและตรงเหมาะสม (Coherent & Relevant: CR) 2) เฉพาะตัวและเลือกได้ (Personalized & Chociced: PC) 3) ก้าวหน้าและท้าทาย (Progressive & Challenging: PC) 4) สุข สนุก และเสริมสร้าง (Bliss, Fun & Contributing: BFC) และ 5) ความกว้างและ

ความลึก (Breath & Depth: BD) โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจะพัฒนาทั้งเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ดังนี้ คือ 1) ส่วนของเด็กปฐมวัย คือพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งพัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม 2) ส่วนของผู้ดูแลเด็กและผู้บริหาร ทั้งในเรื่องของคุณภาพของผู้ดูแลเด็กด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลิกภาพและจิตใจ และการบริหารจัดการทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นโปรแกรมที่บูรณาการหลักวิธีการทำงานตามวงจรคุณภาพ PDCA แบบ Monitoring การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือร่วมพลัง การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง/ชุมชน ร่วมกับเนื้อหาสาระของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการแนวคิด ทฤษฎี หลักการในการพัฒนาเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการคือพัฒนาทั้งด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม ลักษณะนี้จะทำให้โปรแกรมแตกต่างจากโปรแกรมเด็กเล็กทั่วไป สำหรับการอภิปรายในหัวข้อนี้แยกได้ 3 ประเด็นคือ

3.1) ผู้ดูแลเด็กมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีขอบเขตของงานครอบคลุมพันธกิจของผู้ดูแลเด็ก ทั้งนี้การดำเนินการตามโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ โดยผลทางบวกคือเป็นสิ่งที่ผู้ดูแลเด็กต้องทำอยู่แล้ว ไม่ได้เพิ่มภาระงานให้แก่ผู้ดูแลเด็ก แต่ให้วิธีการทำงานที่ทำให้ผู้ดูแลเด็กสามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และผลทางลบคือการดำเนินการตามโปรแกรมเป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ผู้ดูแลเด็ก ซึ่งสอดคล้อง

กับข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรม แต่สิ่งน่าที่ต้องศึกษาการต่อคือผู้ดูแลเด็กที่มีความคิดเห็นเรื่องภาระงานแตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยต่างกันอย่างไร

3.2) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นการเพิ่มคุณภาพการทำงานของผู้ดูแลเด็กในด้านวิธีการทำงานตามหลัก PDCA แบบ Monitoring การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และการวิจัยเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน และมีการประเมินตามตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประกันคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปคือผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่สอนและทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งส่งผลให้มีการพัฒนาการทำงานให้เกิดคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา ประเสริฐสิน สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2556)

3.3) การดำเนินการตามโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น จะทำให้เกิดผลดีคือ 1) ช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารศูนย์ และผู้ปกครองมากขึ้น ตลอดจนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องของการเข้ามาร่วมวางแผนการเข้ามาร่วมเป็นวิทยากรในการสอน การเข้ามาร่วมประเมินด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา ไชยจุฑาล พรณี บุญประกอบ มนัส บุญประกอบ และทัศนากฎดี (2552) และ 2) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างเครือข่ายทั้งภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเองคือระหว่างผู้ดูแลเด็กด้วยกัน หรือระหว่างผู้ดูแลเด็กกับผู้บริหารศูนย์เครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับองค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลดีคือทำให้

บุคลากรของพัฒนาเด็กเล็กเดียวกัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้นตัว และรับแนวคิดของโครงการวิจัยไปดำเนินการต่อเนื่อง

3.4) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีผลต่อการพัฒนาผู้ดูแลเด็กเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน มีการกำหนดตัวบ่งชี้ วิธีการดำเนินการ เนื้อหาสาระของโปรแกรม แผนการดำเนินการตามโปรแกรมรวมทั้งมีแนวทางการประเมินที่ชัดเจน ซึ่งการพัฒนาผู้ดูแลเด็กจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อเนื่องตามไปด้วย ซึ่งจากผลการประเมินพบว่าเกิดพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามตัวบ่งชี้ที่สังเคราะห์ขึ้น

3.5) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นพัฒนาเด็กปฐมวัยครอบคลุมตามตัวบ่งชี้พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์/จิตใจและสังคม ที่มีการจัดหมวดหมู่ของตัวบ่งชี้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานคือ 1) ทำให้ผู้ปฏิบัติเห็นแนวทางที่ชัดเจนว่าจะต้องจัดกิจกรรมอย่างไร เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการพัฒนา 2) สามารถจัดโปรแกรมในลักษณะที่เชื่อมโยงเป็นขั้นตอนได้ และ 3) สอดคล้องกับแนวทางการประเมิน

2. ประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
พิจารณา รวม 3 หัวข้อ ดังนี้คือ

1) ผลที่เกิดขึ้นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 4 กลุ่มคือ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย จากผลการทดลองใช้โปรแกรมและผลจากการนำร่องขยายผลการใช้โปรแกรมพบว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นตามตัวบ่งชี้ที่สังเคราะห์ขึ้นดังนี้ 1) พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พิจารณาจากสุขภาพ

อนามัย การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก 2) พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พิจารณาจากการรับรู้ ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การอ่าน และความสามารถทางคณิตศาสตร์ 3) พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจ และสังคม พิจารณาจากอารมณ์/ลักษณะนิสัย การปรับตัว เข้าสังคม การช่วยเหลือตนเอง และการอนุรักษ์วัฒนธรรม/สิ่งแวดล้อม 2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ดูแลเด็ก จากผลจากการทดลองใช้โปรแกรมและผลจากการนำร่องขยายผลการใช้โปรแกรมพบว่าคุณภาพของผู้ดูแลเด็กเพิ่มขึ้นทั้งในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน บุคลิกภาพและจิตใจ และการบริหารด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน การสร้างเครือข่าย/ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างผู้ดูแลเด็ก การวิจัยในชั้นเรียน และการประเมินเพื่อพัฒนาตามวงจรการพัฒนา PDCA แบบ Monitoring ปรับตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย 3) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้บริหารศูนย์ จากผลจากการทดลองใช้โปรแกรมและผลจากการนำร่องขยายผลการใช้โปรแกรมพบว่าการบริหารด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน การสร้างเครือข่าย/ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างผู้ดูแลเด็ก การวิจัยในชั้นเรียน และการประเมินเพื่อพัฒนาตามวงจรการพัฒนา PDCA แบบ Monitoring ปรับตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และ 4) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง/ชุมชน จากผลจากการทดลองใช้โปรแกรมและผลจากการนำร่องขยายผลการใช้โปรแกรมพบว่าการบริหารด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า ผู้ปกครอง/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น ทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผน

พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การเข้ามาช่วยเหลือในการเป็นวิทยากร การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินตามโปรแกรมฯ

2) การเปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับโปรแกรมเดิม จากการศึกษาพัฒนาการ/แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยทั้ง 5 ตัว อันได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์/จิตใจ และสังคม คุณภาพผู้ดูแลเด็ก และด้านการบริหารจัดการ จากผลการวัดครั้งที่ 1 คือการใช้โปรแกรมเดิม และการวัดครั้งที่ 2 และ 3 จากการใช้โปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของ ค่าเฉลี่ยของคะแนนการวัดครั้งแรก (ML) ของคะแนนเฉลี่ยตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ตัว มีค่าตั้งแต่ 1.698–2.128 และจากการวัดครั้งที่ 2 จากการทดลองใช้โปรแกรมพบว่า มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทางบวก มีค่าตั้งแต่ 0.265-0.418 และจากการวัดครั้งที่ 3 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทางบวกมีค่าตั้งแต่ 0.509–0.681 จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยทั้ง 5 ตัว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้เป็นโมเดลพัฒนาการเชิงเส้นตรง ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการด้านการใช้คู่มือของโปรแกรมฯ การสร้างเครือข่ายการทำงานและความร่วมมือ การวางแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง/ชุมชน การพัฒนาการบริหารจัดการ การเสริมพลังอำนาจ การกำกับติดตาม และ

การประเมินเพื่อพัฒนาตามวงจรการพัฒนา PDCA แบบ Monitoring และหลักการของ Scottish Executive (2004) Frede & Ackerman (2007) Start & Start (2010) และ The National Association for the Education of Young Children: NAEYC (2010) คือ

- 1) โปรแกรมต้องมีความกว้าง มีความยืดหยุ่น และสามารถเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับบริบทที่ทำงานอยู่ได้ นั่นคือผู้ดูแลเด็กสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบท ตามความเหมาะสมกับกลุ่มของเด็ก
- 2) การจัดโปรแกรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควรดำเนินการทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน
- 3) การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องมีองค์ประกอบของชุดกิจกรรมที่มีความสนุก และมีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชนเข้ามา และต้องกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการตามวัยหรือตามเป้าหมายหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น
- 4) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน
- 5) การจัดโปรแกรมจะต้องมีการประเมินโปรแกรมควบคู่ไปด้วยว่าเด็กเกิดพัฒนาการตามวัยหรือตามเป้าหมายหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวของโปรแกรมส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มขึ้นอันเป็นข้อดีของโปรแกรม และองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลที่ดำเนินการตามโปรแกรมอยู่ระหว่างการขยายผล จะเกิดผลดีมากยิ่งขึ้นหากได้เผยแพร่ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยเพื่อขยายผลต่อเนื่องไป

3) แนวทางการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พิจารณาได้รวม 2 หัวข้อคือ

3.1) การตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการประเมินแบบการวิจัย และพัฒนาทั้งในลักษณะที่เป็นการวิจัยแบบองค์รวม (Summative research) และการวิจัยเพื่อศึกษา แนวโน้มระยะยาว (Longitudinal research) เพื่อ ศึกษาแนวโน้มและพัฒนาการของคุณภาพการจัดการ ศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจาก การศึกษาทั้งสองวิธีพบว่าได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ การตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมฯ ได้รับการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ทั้งหมดทั้งบุคลากรภายในและภายนอกศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคทุกวิธีที่เป็นที่ นิยมใช้ อย่างไรก็ตามในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ เป็นการประเมินแบบเต็มรูปแบบตามรูปแบบการวิจัย เชิงประเมิน เช่น การประเมินแบบ Outcome mapping การประเมินแบบ 360 องศา ซึ่งสามารถ นำไปใช้ในการออกแบบการประเมินโปรแกรมต่อไป

3.2) แนวทางการตรวจสอบประสิทธิผล ของโปรแกรมเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ใช้หลายวิธีในการตรวจสอบ ประสิทธิภาพของโปรแกรมร่วมกัน ซึ่งส่งผลทั้งทางบวก และทางลบ กล่าวคือทางลบผู้ดูแลเด็กจะใช้เวลาใน การประเมินค่อนข้างมาก จากการที่มีเครื่องมือ ประเมินมาก และการวิเคราะห์ผลการประเมินมาก ส่วนผลทางบวกคือทำให้ได้ผลการประเมินที่ชัดเจน และครอบคลุม ตลอดจนผู้ดูแลเด็กได้เรียนรู้วิธีการ ประเมิน เห็นประโยชน์จากการประเมินด้วยวิธีการ ดังกล่าวตามโปรแกรม และมีผู้ดูแลเด็กจากศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 4 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมทดลองใช้ ขออนุญาต นำเครื่องมือประเมินดังกล่าวไปใช้ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเพิ่มคุณภาพ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมทั้งในเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้ได้โปรแกรมเพื่อเพิ่ม คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ ประโยชน์ได้ ตลอดจนเหมาะสมกับบริบทของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ได้เครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ที่เหมาะสมกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากผู้ประเมินหลายกลุ่ม (Multi-group) ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือวัดทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการตรวจสอบ ความเที่ยง (Reliability) แล้ว

3. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับพัฒนาการและแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงระยะยาวของคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการ ประเมินของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อัน จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายด้านคุณภาพ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระยะยาวต่อไป

4. องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลที่ ดำเนินการตามโปรแกรมอยู่ระหว่างการขยายผล จะ เกิดผลดีมากยิ่งขึ้น หากได้เผยแพร่โปรแกรมฯ ไปยัง หน่วยงานที่รับผิดชอบคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เพื่อขยายผลต่อเนื่องไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกกลุ่มจังหวัดมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ข้อค้นพบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการออกแบบการประเมินโปรแกรม โดยทำการประเมินแบบเต็มรูปแบบตามรูปแบบการวิจัยเชิงประเมินต่อไป เช่น การประเมินแบบ Outcome mapping การประเมินแบบ 360 องศา
3. ผู้ดูแลเด็กที่มีความคิดเห็นเรื่องภาระงานแตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้ตรวจสอบทางวิชาการสาขาการศึกษาทั้งสองท่านคือ ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย และศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช และที่ปรึกษาโครงการวิจัยคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิโรจน์ ผลพันธิน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการอ่านและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยและการเขียนรายงานการวิจัยอย่างดียิ่ง ตลอดจนคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย และการให้สัมภาษณ์ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกแก่ผู้วิจัย และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยประเมินตามเครื่องมือการประเมินของผู้วิจัยซึ่งมีจำนวนหลายชุด และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ใช้งบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ยุทธนา ไชยจุล พรธณี บุญประกอบ มนัส บุญประกอบ และทัศน ทอภักดี. (2552). การวิจัยและพัฒนาครอบครัวเข้มแข็งโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 15(1), 162-184.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *การประเมินความต้องการการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). (ร่าง) *มาตรฐานตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ.2554-พ.ศ.2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). *รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาระดับปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: บริษัทเพลีนสตูดิโอ จำกัด.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็ก อายุ 3-5 ปี)*.

- กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2551). รายงาน
มาตรฐานและการประเมินคุณภาพพัฒนา
เด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพมหานคร.
อัจฉรา ประเสริฐสิน สุวิมล ว่องวาณิช และ
นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2556). การวิเคราะห์
องค์ประกอบเชิงยืนยันของความยึดมั่น
ผูกพันกับการวิจัยของครูโดยการวิเคราะห์
โมเดลแข่งขัน. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 19(1),
119-132.*
- Frede & Ackerman, D. J. (2007). *NIEER
Preschool Curriculum Decision-
Making: Dimension to Consider.*
Retrieved from [http://docsfiles.com/
pdf_ellen_frede_and_debra_j_
ackerman.html](http://docsfiles.com/pdf_ellen_frede_and_debra_j_ackerman.html)
- Start, H. I. & Start, E. H. (2010).
*Education and Early Childhood
Development.* Retrieved from
[http://www.earlychildhood.org/stand
ards/_ indicator](http://www.earlychildhood.org/standards/_indicator)
- Ministry of Education and Human
Resources Development. (2007).
Pre-Primary Education.
Retrieved from
[www.english.moe.go.kr/
main.jsp?idx=020201](http://www.english.moe.go.kr/main.jsp?idx=020201)
- Scottish Executive. (2004).
*The National Association for the
Education of Young Children.
(2010). Education and Early
Childhood Development.*
Retrieved From
[http://www.earlychildhood.org/
Standards/%20%20_%20indicator](http://www.earlychildhood.org/Standards/%20%20_%20indicator)

BSRI THAILAND WU